

Arkema

Door: Mattie Bruining-Hoeksma

www.mattiebruining.nl

De twee zonen van Egge Jacobs namen op 7-3-1812 de naam Arkema aan, vermoedelijk naar aanleiding van hun afkomst van 'de Ark' te 't Zandt.

Een Mennisten vermaning (een kerkgebouw van de doopsgezinde gemeente) werd vroeger Ark genoemd.

In 1534 was 't Zandt een centrum van Wederdoopers, er stond een grote boerderij 'de Arke' genoemd. Deze behoorde aan Eppe Peters, 'eyn rijck man'.

Boerderij de Grote Ark te 't Zandt; waar in 1534 Eppe Peters boer was. Bron: boek P. Coolman.

"In 1535 was er een vreemde gebeurtenis bij de boerderij: Het gerucht dat Anthonie Kistemaker als Groninger afgezant uit Münster terug was, had tot gevolg dat wel 1000 personen uit de streek zich rondom de Ark in 't Zandt verzamelden. Van deze menigte lieten zich in één nacht 300 mensen dopen om 'het komende oordeel te ontgaan'. Onder het (weder) dopen moest men bidden 'zo ras gelijk de Oyvaer int clippen' (= klepperen). Maar plotseling was daar Harmen Schoemaker, naar men zegt: 'uut 't Zandt'. Deze man raakte door de verhalen van afgezant Kistemaker over hetgeen zich in Münster afspeelde zodanig opgewonden dat hij zich geroepen achtte tot banierdrager Gods bij een eventuele tocht naar Münster. Vervolgens sloeg de fantasie bij Harmen over in echte godsdienstwaanzin. Want hij was toch niet de Messias, hij was God de Vader zelf! In het bed van Eppe Peters liggende, met naast zich een ton bier, riep hij galmend: "Slaat dood, slaat dood, monniken en papen, alle overheid op de hele wereld, in bijzonderheid onze overheid." En daarna riep hij uit: "Bekeert u, bekeert u!" en ook maande hij: "Bidt, bidt, bidt!". Ook wilde Harmen een

evangelisch wonder verrichten. De boer van de Ark, Eppe Peters had een lamme voet maar na het bevel 'Sta op en wandel!' bleef genezing uit. Eppe wilde Schoenmaker niet beschaamd maken en vluchtte naar zijn buurman.

Met Harm Schoenmaker liep het niet goed af. Op het gerucht dat de Stadhouder in aantocht was, gingen de mensen naar huis, nadat ze 'de Vader' op de Ark in bed vastgebonden hadden. Toen de gerechtsdienaren kwamen sneed de vrouw van Eppe Peters de touwen door, waarop Schoenmaker de mannen eerst nog met een drietandsvork voor zich uitdreef. Uiteindelijk is hij overmeesterd en in de gevangenis, waar hij uiteindelijk stierf, bleef hij zijn kreet herhalen: "Slaat dood monniken en papen en de overheid over de hele wereld!".

Afgezien van het verstoren van een nieuwe verzamelplaats, nu te Oosternieland, waar de broeders tijdens de ingevallen dooi over de dijken moesten vluchten, werd het weer rustig rondom de Ark. en moeten we bij de vermelding van Oosternieland niet denken aan de Kleine Ark, volgens de overlevering een oude menistenvermaning?" Voorgaande gegevens uit het boek: 'Doopsgezinden in de Ommelanden' van P. Coolman en de column van Ruurd Walinga, Friesch Dagblad van 20-10-2004.

Boerderij de Kleine Ark te 't Zandt, ooit gelegen aan open water, waar de vluchtboten klaar lagen. Bron: boek P. Coolman.

Eerder genoemde Egge Jacobs komt via zijn vrouw Martje op de Ark. Martje Sijwerts was een dochter van Sijwert Harms en Bouke Everts. Sijwert Harms was boer en woonde in 1726 op de Arke. Hij trouwde in 1732. Hij is overleden voor 1748, toen trouwde z'n vrouw Bouke nl met Derk Arents. Het was dan haar 3^e huwelijk. Uit haar 1^e huwelijk met Harm Everts werden twee zonen geboren: Tonnis en Evert. Uit haar huwelijk met Sijwert drie kinderen. Naast Martje zijn dat Jan en Klaas. Met Derk kreeg ze geen kinderen.

De voorgangers bij de Wederdoopers, volgens het boek van P. Coolman:

Het wondere ambt: de lijst van herders en leraren te Zijldijk:

Rond 1534:	Obbe Philips, oudste te Leeuwarden
Tussen 1551-1582:	Leenaert Bouwens, oudste te Emden
Rond 1626:	Pieter Tewens, oudste op 't Zandster Voorwerk
1683:	Harmen Peters
rond 1740:	Jacob Rengers boer op de Coenerheem
1744-1758:	Claas Everts , boer op Kolhol
1755-1777:	Claas Jans, boer op de Wilkemaheerd onder Startenhuizen
rond 1761:	Harm Everts , boer aan de Korendijk
rond 1763:	Derk Arents , boer op de (Grote) Ark
1767-1803:	Remt Reeukes

Dat het een kleine gemeenschap betreft blijkt wel uit het feit dat Egge Jacobs (hij trouwt met Martje) weer een zoon is van **Jacob Rengers**, ook genoemd als 'herder'. **Claas Everts** en **Harm Everts** zijn waarschijnlijk de broers van Bouke. **Derk Arents** de 3e man van Bouke. Derk is dus ingetrouwd op de boerderij de Ark, waar Bouke al woonde met Sijwert. Bouke overlijdt waarschijnlijk in 1767, dan nl koopt Derk Arents de kinderen van zijn vrouw uit en daarna verkoopt hij de boerderij.

De naam Arkema komt al in 1725 voor in verschillende gemeenten. Misschien waren er meer boerderijen die 'Ark' heetten, waarnaar mensen zich gingen noemen?

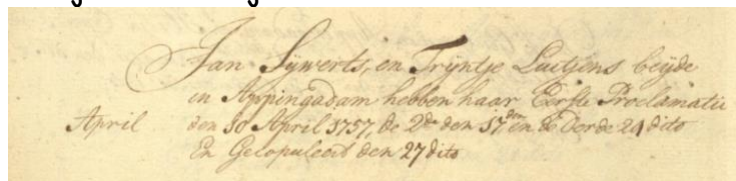
Volgens de site van het Meertens instituut komen er in 1947: 211 Arkema's voor in Nederland en in 2007: 312. Vooral in Noord Groningen.

Een achternaam eindigend op 'ma', zoals mijn meisjesnaam Hoeksma komt vooral voor in Friesland. In Groningen werd er vaak gebruik gemaakt van de uitgang: 'ema'. B.v. Hoeksema en dus Arkema.

De lijn naar mijn man:

Sijwert Harms x Bouke Everts

Jan Sijwerts r. 1730 x Trijntje Luitjes huwelijk in 1757:

Harm Jans Arkema 1766-1825 x Christina Abrahams Lamath

Jan Harms Arkema 1794-1836 x Trijntje Douwes van de Wal

Douwe Jans Arkema 1823-1895 x Roelofke Jans Jonker

Jan Douwes Arkema 1862-1934 x Roelofke Jacobs Zwerwer

Trijntje Arkema 1894-1975 x Jelle Sjoerds Veenstra

Neeltje Veenstra 1930- x Rinze Bruining
Jelle Bruining 1958- x Mattie Hoeksma (auteur)

Er blijven nog wel wat vragen over die ik verwerkt heb in de tekst. Maar ook ben ik benieuwd of er gegevens zijn over het voorgeslacht van Sijwert (Siewert/Sivert) Harms. Reacties graag naar: m.bruining@chello.nl